

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2016-02-29
Stockholm

Mål nr
M 3779-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-03-31 i mål nr M 2707-13,
se bilaga A

KLAGANDE

1. Havs- och vattenmyndigheten

2. Kammarkollegiet

3. Länsstyrelsen i Kalmar län

MOTPART

Ålem Energi Kraft AB

Ombud: W J

SAKEN

Ansökan om ombyggnation av Skälleryds kraftverk i Mönsterås kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på
följande sätt

1. Under rubriken **Villkor** ska punkterna 3, 5 och 6 ha följande lydelse.
3. Intagskanalerna ska förses med ett lutande fingaller med 30–35 graders lutning och öppningen mellan gallerstavarna ska vara maximalt 15 mm. Gallrena ska förses med det antal flyktöppningar som krävs för att

Dok.Id 1243776

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

uppnå erforderlig funktion, dock minst en i vardera galler. Gallrenas närmare utformning ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

5. Under tiden den 1 maj till 16 november ska 1,5 m³/s vatten släppas genom fiskvägen och under övrig tid 350 l/s.
 6. Ålyngelledare och flyktväg ska byggas om i samråd med tillsynsmyndigheten varvid ålyngelledaren ska mynna i utloppskanalen (högra fåran) och flyktvägen i naturfåran (vänstra fåran). Genom ålyngelledaren ska alltid släppas minst 50 l/s och genom flyktvägen minst 150 l/s.
2. Under rubriken **Villkor** ska följande två nya punkter läggas till.
8. Till naturfåran ska, via flyktväg och annat utskov, alltid släppas minst 360 l/s. Tillsynsmyndigheten får besluta om hur tappningen ska fördelas mellan flyktväg och annat utskov.
 9. I det fall tillrinningen är mindre än de angivna tappningarna enligt punkt 5, 6 och 8 ska tillrinningen släppas genom fiskvägen, ålyngelledaren, flyktvägen och till naturfåran. Tillsynsmyndigheten får besluta om hur tappningen i en sådan situation ska fördelas mellan dessa vattenvägar.
3. Ålem Energi Kraft AB ska utge ersättning för rättegångskostnader till
- i. Havs- och vattenmyndigheten med 9 000 kr
 - ii. Kammarkollegiet med 9 000 kr.
- Allt jämte ränta enligt 6 § räntelagen från domens datum till dess betalning sker.
-

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Kalmar län, Kammarkollegiet och Havs- och vattenmyndigheten (myndigheterna) har yrkat att villkor 3 i mark- och miljödomstolens dom ska ha följande lydelse.

Intagskanalerna ska förses med lutande fingaller med 30–35 graders lutning och öppningen mellan gallerstavarna ska vara 15 mm. Gallrena ska förses med det antal flyktöppningar som krävs för att uppnå erforderlig funktion, dock minst en i vardera galler. Gallrenas närmare utformning ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Därutöver har myndigheterna yrkat att följande ytterligare villkor ska föreskrivas.

Till naturfåran ska, via flyktväg och annat utskov, alltid släppas minst 360 l/s. Tillsynsmyndigheten får besluta om hur tappningen ska fördelas mellan flyktväg och annat utskov.

Ålem Energi Kraft AB (bolaget) har medgett myndigheternas yrkanden.

Kammarkollegiet och Havs- och vattenmyndigheten har begärt ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

MÅLETS HANDLÄGGNING I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Efter att bolaget medgett myndigheternas yrkanden om villkorsändring har frågan om villkorens utformning uppkommit i Mark- och miljööverdomstolen. Domstolen har uppmärksammat parterna på att de föreskrivna villkoren med yrkade och medgivna ändringar innebär att det kan uppkomma oklarheter i det fall tillrinningen skulle komma att understiga de i villkoren angivna minimitappningarna. Mark- och miljööverdomstolen har i en skrivelse till parterna i målet lämnat förslag på hur villkoren skulle kunna justeras för att undvika denna oklarhet. Det förslag som angetts i skrivelsen till parterna är i enlighet med vad som anges i domslutet till denna dom.

Parterna har inte haft något att erinra mot den utformning av villkoren som Mark- och miljööverdomstolen föreslagit.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Målet i sak

Det som Mark- och miljööverdomstolen har att ta ställning till i målet är om villkor ska justeras och föreskrivas i enlighet med vad parterna är ense om. Det saknas därmed anledning för Mark- och miljööverdomstolen att, som myndigheterna har begärt, uttala sig om under vilka förutsättningar ett tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken får meddelas.

För att säkerställa fiskvägens funktion är det enligt Mark- och miljööverdomstolen nödvändigt att villkor 3 förtydligas i likhet med vad som har yrkats. Yrkandet i denna del har också medgetts av bolaget. Utredningen i målet visar även att det finns skäl att förordna om en minimitappning till naturfåran om minst 360 l/s. Även detta yrkande har medgetts av bolaget.

Övriga justeringar av villkoren har sin grund i en önskan att undvika oklarheter för det fall tillrinningen skulle komma att understiga de i villkoren angivna minimitappningarna. Parterna har inte haft något att invända mot de justeringar som Mark- och miljööverdomstolen har föreslagit i de delarna.

Mark- och miljööverdomstolens dom ska alltså ändras i enlighet med vad som framgår av domslutet.

Rättegångskostnader

Bolaget har i viss del tappat målet och ska därför ersätta myndigheterna för deras rättegångskostnader. Bolaget har medgett Kammarkollegiets yrkande om 9 000 kr varför bolaget ska ersätta Kammarkollegiet med det yrkade beloppet.

Havs- och vattenmyndigheten har begärt ersättning med 18 400 kr och bolaget har vitsordat 9 000 kr. Havs- och vattenmyndigheten har inledningsvis yrkat att tillståndet i sin helhet skulle avslås och i andra hand yrkat ändringar av villkoren. Efter det att bolaget medgett Havs- och vattenmyndighetens andrahandsyrkande återkallade myndigheten sitt förstahandsyrkande om att ansökan skulle avslås. Detta gjorde myndigheten efter det att bolaget hade svarat på överklagandet. Det finns därför skäl att jämka den ersättning som bolaget ska betala till Havs- och vattenmyndigheten. Mark- och miljööverdomstolen bedömer det skäligt att bolaget ersätter Havs- och vattenmyndigheten med 9 000 kr för rättegångskostnader.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2016-03-29

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg och Gösta Ihrfelt, referent, tekniska rådet Dag Ygland samt tf. hovrättsassessorn Christoffer Sheats.

Föredragande har varit David Sandberg.

Rättelse/komplettering

Dom, 2015-03-31

Komplettering, 2015-04-09

Beslutat av: rådmannen Jonas Sandgren

Komplettering kontrollprogram

Länsstyrelsen i Kalmar län har anmält att mark- och miljödomstolens dom 2015-03-31 i mål M 2707-13 angående tillstånd till ombyggnad m.m av Skälleryds kraftverk i Alsterån saknar beslut om kontroll i domslutet trots att frågan behandlats i domskälen.

Med stöd av bestämmelsen i 17 kap. 15 § andra stycket rättegångsbalken kompletterar mark- och miljödomstolen domslutet i nämnda dom genom följande tillägg, infört som villkor nr 8 under rubriken "Villkor":

8. Ett kontrollprogram ska snarast och senast inom tre månader efter det att denna dom vunnit laga kraft upprättas i samråd med och inges till tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska bl.a. redovisa hur bolaget ska kontrollera funktionerna av omlöp, fingaller och flyktvägar samt att vid varje tidpunkt föreskriven minimitappning innehålls.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-03-31
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2707-13

SÖKANDE

Ålem Energi Kraft AB

Ombud: W J

SAKEN

Ansökan om tillstånd till ombyggnad och effektivisering av Skälleryds vattenkraftverk i Alsterån, Mönsterås kommun, Kalmar län m.m.

Avrinningsområde: Alsterån (75) N: 6314448 E: 581851

DOMSLUT

Tillstånd till vattenverksamhet

Mark- och miljödomstolen lämnar Ålem Energi Kraft AB tillstånd att

- a) bygga om och bibehålla Skälleryds kraftverk med därtill hörande anordningar, omfattande i huvudsak intagsparti, maskinstation och utloppskanal samt att anlägga provisoriska anordningar som fångdammar, allt i huvudsaklig överensstämmelse med det utbyggnadsförslag som redovisas i ansökan och teknisk beskrivning,
- b) efter färdig anläggning avleda 18,0 m³/s vatten till kraftstationen och i övrigt hushålla med vattnet inom ramen för de regleringsamplituder och vattenhushållningsbestämmelser, som närmare redovisas nedan under c samt
- c) i vad på kraftverkets skötsel beror vid dammbyggnaden inte dämna högre än +18,50 m i använt höjdsystem eller den nivå som uppstår vid fullt öppen damm och inte avsänka under +18,20 m samt att vid dammbyggnaden uppsätta en pegelskala med dännings- och sänkningsgräns tydligt utmärkta.

Dok.Id 306087

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:30

Natura 2000

Mark- och miljödomstolen lämnar tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till ansökta åtgärder inom det särskilda bevarandeområdet Alsteråns vattensystem (SE 0330218).

Villkor

Mark- och miljödomstolen föreskriver följande villkor:

1. Arbetena ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt uppgett och åtagit sig i målet.
2. Arbetena ska så långt möjligt utföras i torrhet och i övrigt så att grumling minimeras.
3. Ett lutande fängaller ska anläggas med 30 – 35 graders lutning och öppningen mellan gallerstavarna ska vara 15 mm.
4. För kontroll av vattenståndet uppströms dammen ska sökanden tillse att det finns en vattenståndsskala på vilken nivåerna +18,50 m och +18,20 m är markerade.
5. Under tiden den 1 maj till 16 november ska 1,5 m³/s vatten släppas genom fiskvägen och under övrig tid 350 l/s. Är tillrinningen mindre än de angivna tappningarna ska tillrinningen släppas genom fiskvägen.
6. Ålyngelledare och flyktväg ska byggas om i samråd med tillsynsmyndigheten varvid ålyngelledaren ska mynna i utloppskanalen (högra fåran) och flyktvägen i torrfåran (vänstra fåran). Genom ålyngelledaren ska alltid släppas minst 50 l/s och genom flyktvägen minst 150 l/s.
7. Grumlande arbeten ska i huvudsak utföras under perioden juli till och med augusti.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Strömfallsfastighet

Fastigheten Skälleryd 6:1 i Mönsterås kommun är enligt Söderbygdens vattendomstols dom A 40/1956 den 5 juni 1956 strömfallsfastighet för kraftverket.

Arbetstid

De i denna dom tillståndsgivna arbetena ska, vid risk att tillståndet annars förfaller, vara utförda inom tio (10) år från det att domen vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Anspråk enligt 24 kap. 13 § miljöbalken på grund av oförutsedd skada ska, för att få tas upp till prövning, anmälas till mark- och miljödomstolen inom fem (5) år från arbetstidens utgång.

Omprövning

Vid omprövning av tillståndet med stöd av 24 kap. miljöbalken är sökanden enligt 31 kap. 22 § andra stycket 1 p. miljöbalken inte skyldig att utan ersättning avstå från mer än en tjugonedel av produktionsvärdet av den vattenkraft som enligt tillståndet kan tas ut vid kraftverket efter avdrag för den del av produktionsvärdet som är en följd av vattenregleringar.

Verkställighetsförordnande

Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om verkställighetsförordnande.

Fiskeavgifter

Fiskeavgift ska erläggas med ett engångsbelopp på 7 126 kronor. Avgiften ska betalas till Havs- och vattenmyndigheten.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer den med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken tidigare preliminärt fastställda avgiften för målets prövning.

Rättegångskostnad

Sökanden åläggs att utge ersättning för rättegångskostnader till Havs- och vattenmyndigheten med 32 000 kr, till Kammarkollegiet med 75 000 kr och till Länsstyrelsen i Blekinge län med 25 500 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

ORIENTERING OCH TIDIGARE AVGÖRANDE

Skälleryds kraftverk är beläget i Alsterån i Mönsterås kommun, Kalmar län, ungefär 8 km uppströms åns mynning i Östersjön och cirka 1 km söder om Blomstermåla.

Tillstånd att bygga vattenkraftverket och utnyttja strömfallet vid Skälleryd lämnades AB Blomstermåla Möbelfabrik av dåvarande Söderbygdens vattendomstol genom dom A 40/1956 den 5 juni 1956 i mål A.D. 52/1954. I dom A 62/1961 den 30 juni 1961 fastställde vattendomstolen de i 1956 års dom bestämda vattenhushållningsbestämmelserna. På ansökan av kammarkollegiet omprövades enligt 24 kap. 5 § miljöbalken tillstånd och villkor för kraftverket av miljödomstolen genom dom den 22 augusti 2002 i mål M 412-01. Domen innebar att kraftverksägaren förpliktades att anlägga och för framtiden bibehålla en fiskväg på höger sida om kraftverket samt att under tiden 17 augusti – 15 november släppa 1,5 m³/s vatten genom fiskvägen eller tillrinningen om den är lägre och under övrig tid 0,2 m³/s.

ANSÖKAN

Ålem Energi Kraft AB (bolaget) har i huvudsak redovisat sin ansökan enligt följande.

Bakgrund

De befintliga turbinerna i Skälleryds kraftverk är slitna och verkningsgraden totalt sett mycket dålig. Bolaget planerar därför att byta ut de båda befintliga turbinerna mot två nya turbiner, dimensionerade för drivvattenföringen 18 m³/s. Ingen förändring av kraftverksbyggnaden, dammen eller dammbyggnaden kommer att ske och därmed sker ingen ny påverkan på vattendraget och dess miljövården.

Yrkanden

Ålem Energi AB har, såsom bolaget slutligen bestämt sin talan, yrkat tillstånd

- a) att bygga om och bibehålla Skälleryds kraftverk med därtill hörande anordningar, omfattande i huvudsak intagsparti, maskinstation och utloppskanal samt att anlägga provisoriska anordningar som fångdammar, allt i huvudsaklig överensstämmelse med det utbyggnadsförslag som redovisas i ansökan och teknisk beskrivning,
- b) att efter färdig anläggning avleda 18,0 m³/s vatten till kraftstationen och i

- övrigt hushålla med vattnet inom ramen för de regleringsamplituder och vattenhushållningsbestämmelser, som närmare redovisas nedan under c samt
- c) att vad på kraftverkets skötsel beror vid dammbyggnaden inte dämma högre än +18,50 m i använt höjdsystem eller den nivå som uppstår vid fullt öppen damm och att inte avsänka under +18,20 m samt att vid dammbyggnaden uppsätta en pegelskala med dämning- och sänkningsgräns tydligt utmärkta.

Bolaget har vidare yrkat

- d) att arbetstiden jämlikt 22 kap. 25 § miljöbalken för att effektivisera det befintliga vattenkraftverket ska fastställas till tio år,
- e) att anspråk enligt 24 kap. 13 § miljöbalken på grund av oförutsedd skada ska framställas senast inom fem år efter arbetstidens utgång,
- f) att den förlust som sökanden enligt 31 kap. 22 § miljöbalken är skyldig att underkasta sig utan ersättning ska bestämmas till en tjugondel av produktionsvärdet av den vattenkraft som enligt tillståndet kan uttas vid kraftverket,
- g) att mark- och miljödomstolen jämlikt 6 kap. 9 § miljöbalken godkänner den i målet inlämnade miljökonsekvensbeskrivningen,
- h) att arbetena jämlikt 6 kap. 9 § miljöbalken får påbörjas innan mark- och miljödomstolens dom vinner laga kraft samt
- i) att tillstånd enligt 7 kap 28a § miljöbalken lämnas.

Förslag till villkor

Bolaget har förelagit följande villkor för verksamheten:

1. Arbetena ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt uppgett och åtagit sig i målet.
2. Arbetena ska så långt möjligt utföras i torrhet och i övrigt så att grumling minimeras.
3. Fingaller med lutningen 30 - 35 grader och med högsta fria öppning mellan gallerstavarna på 18 mm ska placeras vid kraftverksintagen.
4. För kontroll av vattenståndet uppströms dammen ska bolaget tillse att det finns en vattenståndsskala på vilken nivåerna +18,50 m och +18,20 m är markerade.

5. Under tiden från och med den 1 maj till den 16 november ska 1,5 m³/s vatten släppas genom fiskvägen och under övrig tid 200 l/s. Är tillrinningen mindre än angivna tappningar skall tillrinningen släppas fram i fiskvägen.
6. Att bygga om ålyngelledare och flyktväg så att dessa mynnar i huvudfåran och till huvudfåran alltid släppa 200 l/s (150 l/s genom flyktvägen och 50 l/s genom ålyngelledaren).
7. Gruvlände arbeten ska utföras i huvudsak under perioden juli till och med augusti.

Rådighet – utbyggnadsvitsord

Bolaget har som ägare av fastigheten Skälleryd 6:1 ensam rätt till den fallrättighet som avses att disponeras i vattenföretaget och har därmed rådighet enligt bestämmelserna i 2 kap. i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Nuvarande anläggning

I samband med att kraftverket byggdes år 1956 försågs anläggningen med två turbiner där den större enligt domen från år 1956 skulle få en slukförmåga på 10,4 m³/s och den mindre 1,5 m³/s. Efter ett dammras som enligt uppgift inträffade i maj 1986 renoverade den dåvarande kraftverksägaren dammbyggnaden och samtidigt byggdes kraftverket delvis om och den större turbinen renoverades och den mindre byttes ut. Enligt uppgift ska också sugröret ha förstärkts med ett helt nytt som ska ha placerats inuti det befintliga röret. I samband med renoveringen höjdes antagligen kraftverkets totala slukförmåga från 12 m³/s till 18 m³/s. Fördelningen bör då vara cirka 10,4 m³/s på den stora turbinen och 7,6 m³/s på den lilla. Uppgiften utbyggnadsvattenföring har inte varit möjlig att kontrollera.

Från vänster räknat består vattenkraftverksdammen av en cirka 27 m lång jorddamm med bredden 5 m och krönhöjden +19,17 m. Därefter följer ett utskov som stängs av med en sektorlucka. Utskovet har en fri bredd av 5,27 m och tröskelhöjden +14,40 m. Med fullt öppen lucka kan utskovet avbörda cirka 78 m³/s vid dämningens gräns.

Till höger om utskovet med sektorluckan finns ett utskov inrymmande en ny-installerad hydraullucka med den fria bredden 5,33 m. Utskovets tröskelhöjd ligger på höjden +14,60 m. Med fullt öppen damm kan utskovet avbörda 73 m³/s vid dämmningsgränsen. Därefter följer ett sättutskov med två fack med total fri bredd på 3,82 m och tröskelhöjden +17,37 m. Sättutskovet avbördar cirka 3 m³/s vid dämmningsgränsen.

Mellan sättutskovet och intaget finns en cirka 17 m lång jorddamm med betongkärna. Krönet ligger på höjden +19,00 m. Därefter finns två intag med en total fri bredd på (5 respektive 3 m=) 8 m och med tröskelhöjden på +14,98 m. Intagen kan avstängas med vardera en lucka. Den våta arean i respektive intag är 17,5 m² och 10,5 m² vid dämmningsgränsen. Det högra, mindre intaget torde i samband med kraftverkets renovering ha byggts om för att kunna svälja mera vatten.

Dammbyggnaden avslutas på den högra delen med en betongdamm med längden 12,0 m och en jorddamm med längden 20,0 m. Betongdammsdelen har en krönhöjd på +18,95 m och jorddammsanslutningens krönhöjd varierar mellan +18,90 - +19,17 m.

En ålyngelledare finns som leder nedvandrande ål från gallret förbi kraftverket till utloppskanalen. Ledaren är belägen på kraftverkets vänstra sida. Till höger om kraftverket finns en smoltavledare som leder nedvandrande smolt förbi kraftverket ned till utloppskanalen.

Den genom 2002 års dom föreskrivna fiskvägen förbi kraftverket stod färdig år 2003. Fiskvägen är enligt domen cirka 400 m lång med en regleringsanordning i inloppet beläget där Alsterån mynnar i dammens uppströmsdel.

Ombyggnader och verksamhet

Eftersom det befintliga kraftverket inte uppnår den effekt det borde ha och att det finns övriga fel och brister i maskinutrustningen planeras för ett totalutbyte av befintlig maskinutrustning.

Den lilla turbinen ska bytas ut mot en ny full- eller semikaplanturbin dimensionerad för drivvattenföringen 7 m³/s. Den våta arean i kraftverksintaget är 10,5 m². Det

skulle innebära en vattenhastighet på cirka 0,66 m/s. Genom att sänka tröskeln till +14,50 m sänks vattenhastigheten till cirka 0,55 m/s. Samtidigt placeras en intagsgrind med ett galleravstånd på 18 mm och en lutning på 30 - 35 grader in.

Den större turbinen ska bytas ut mot en full- eller alternativt en semikaplanturbin dimensionerad för 11 m³/s. Om intaget bibehålls i oförändrat utförande uppnås en vattenhastighet på cirka 0,63 m/s. Genom att sänka intagströskeln till +14,50 m sänks vattenhastigheten i intaget till 0,55 m/s. Samtidigt placeras en intagsgrind med ett galleravstånd på 18 mm och en lutning på 30 - 35 grader in.

Vid sänkning av trösklarna i intagen kan det behövas fångdammar så arbetena kan utföras i torrhet.

Höjdsystem

Alla höjder gällande denna ansökan är relaterade till rikets höjdsystem RHB 70. Som huvudfix för vattenföretaget föreslås en cirka 1,5 m jordfast sten med inslagen mässingdubb. Fixen ligger på höjden +27,735 m.

Sakägare

Förutom X uppges verksamheten beröra följande fastigheter, samtliga i Mönsterås kommun: Y - Z

Planfrågor och områdesskydd

Området ligger utanför detaljplanelagt område. Mönsterås översiktsplan är antagen av kommunfullmäktige 25 februari 2002. Den sökta verksamheten strider inte mot denna.

Alsteråns vattensystem är utpekad som riksintresse för naturvården och har förlänats skydd enligt Natura 2000-förordnandet på sträckan fr.o.m. cirka 3 km nedströms Alsterbo till utloppet i Östersjön

Miljökonsekvenser

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) innehåller bl.a. en konsekvensanalys för ett

drygt tjugotal intressen. För de flesta av dessa redovisas inga eller obetydliga konsekvenser av vattenverksamheten. Undantagen utgörs av följande.

I frågan om påverkan på Natura 2000-området har kraftverket och dammen funnits under en betydande tid och har inte hindrat att naturvärdena i och i anslutning till Alsterån och sjön Allgunnen uppstått. Inte heller den framtida driften bedöms påverka syftet med Natura 2000-området och bevarandet av den biologiska mångfalden då avgörande förbättringar utförts i form av ett omlöp. Vidare har försiktighetsåtgärder utförts i form av att en smoltavledare och en flykträna har installerats för att värna fiskens, inklusive ålens, fortlevnad. Kraftverket drivs vidare som ett strömkraftverk utan egentlig magasinering av vatten. Dammbyggnaden påverkar på intet sätt ekosystemet i Alsterån i sin helhet. Lax, havsöring och andra fiskarters vandringsmöjligheter har tryggats i det befintliga omlöpet där vattenmängd och flöden noga avvägts. Inte heller de uppströms belägna habitatens lämplighet för öring, lax och havsöring eller det flertal andra strömlevande organismer som är beroende av sina specifika habitattyper påverkas av dammen och vattenkraftverket vid Skälleryd. Den tidigare driften, planerade arbeten och fortsatt drift påverkar inte omlöpets funktion.

Syftet att bevara områdets särpräglade och variationsrika vattenmiljöer motverkas inte då vattenflödet i Alsterån i allt väsentligt fortsatt kommer att flöda naturligt och ha sina naturliga variationer. Att flera sällsynta arter och de arter som avses att skyddas etablerat sig i Natura 2000-området men även utanför detta visar tydligt att de inte utsätts för en störning som på ett betydande sätt försvårar bevarandet av dessa arter, inklusive vandringsbenägna sådana, i skyddsområdet. De livsmiljöer som avses att skyddas och som uppstått oberoende av att anläggningen tillkommit skadas inte av fortsatt verksamhet heller. Anläggningen har endast förändrat en sträcka om cirka 600 m av hela Alsterån och den tidigare barriäreffekten av dammbyggnaden har avhjälpes. Kompensationsåtgärder i form av fiskvandringväg, smolträna, ålyngelledare och snedställt galler som bolaget utfört och kommer att utföra, torde kunna ha en positiv inverkan på bevarandestatusen för vissa fiskarter inom området som helhet. Sammantaget bedöms skyddsåtgärderna och det förhållandet att det endast är en begränsad del av den aktuella livsmiljön som berörs av

verksamheten medföra att den fortsatta driften av kraftverket och den fortsatta existensen av dammbyggnaden i framtiden inte på något vis kommer att medföra några störningar i Natura 2000-området.

Fritidsfisket bedöms inte bli påverkat. Kraftverket, dammen och den framtida driften av vattenkraftverket medför ingen ytterligare påverkan på vandringsmöjligheterna i vattendraget som helhet. Kraftverksdammen utgör inget definitivt vandringshinder. Inga förändringar kommer att ske beträffande omlöpet och tappningen genom detta. Intagsgallren framför turbinintagen ska ges lutningen 30-35 grader för att underlätta frånsimning från gallret. Flyktrännan kommer att bibehållas liksom smoltavledaren. Den typ av turbin som kommer att väljas är av propellertyp vilket är betydligt skonsammare mot den fisk som eventuellt ändå kan komma att simma igenom gallret och passera mellan löphjulsbladen och ut i åfåran nedströms.

Om arbetena utförs på ett varsamt sätt torde grumlingarna bli av marginell natur och inte medföra någon skada på fisk eller bottenfauna och inte heller slamma igen några lekbottnar. Möjligen kan tillfälliga grumlingar uppstå vid fångdamms-
hanteringen men dessa bedöms dock bli ringa och kortvariga.

I avseende bebyggelse och boendepåverkan kan viss ökning av trafiken till och från arbetsplatsen komma att ske jämfört med den vanligtvis förekommande. Ökningen kan medföra ett visst buller och eventuellt uppvirvlande damm.

Vattendraget har bedömts ha måttlig ekologisk status med ett kvalitetskrav att uppnå god ekologisk status år 2021. Enligt Länsstyrelsen är anledningen till att vattenförekomsten uppströms aktuell vattenförekomst i dagsläget inte når upp till god ekologisk status främst bristande kontinuitet. Den fortsatta driften av vattenkraftverket medför inte någon försämring av nuvarande status då inga som helst fysiska förändringar i Alsterån kommer att ske. Inte heller ökas vattenmängden genom kraftverket jämfört med idag och beslutade flöden genom omlöpet kommer fortsatt att respekteras liksom att man släpper vatten till smoltavledaren samt ålyngelledaren.

Ett nollalternativ innebär att området och anläggningen framgent kommer att se ut

som idag. Eftersom gällande tillstånd enligt uppgift medger en drivvattenföring på 12 m³/s och kraftverket, efter att tidigare ägare byggt om det, enligt uppgift numera har en drivvattenföring på 18 m³/s anser dock bolaget att ett nytt tillstånd måste sökas vid mark- och miljödomstolen.

Sammanfattningsvis bedöms inga nya negativa miljökonsekvenser uppstå. Det kan här särskilt framhållas att nyttan med ansökta åtgärder, d.v.s. ett effektivt utnyttjande av vattenkraften i vattenkraftverket utgör god hushållning i enlighet med miljöbalkens mål och produktionen av förnybar energi bidrar till uppfyllandet av angelägna nationella mål och internationella åtaganden. Produktionen av förnybar energi stämmer också väl överens med Mönsterås kommuns Översiktsplan och det regionala samarbetet i Kalmar län.

Tillåtlighet

Tillåtlighet enligt 2-4 kap. miljöbalken

Bolaget har som ägare av två vattenkraftverk och som arrendator av ytterligare ett kraftverk en lång erfarenhet av drift och skötsel av kraftverk.

Den eventuella skada som kan uppstå på människors hälsa och miljön är vid ett dammgennombrott. Med hänvisning till bl.a. det strikta ansvar som åvilar en dammägare för skador som kan uppstå nedströms ligger det i sakens natur för bolaget att använda den teknik som så långt möjligt omöjliggör dylika genombrott. Det bör även framhållas att dammbyggnaden finns oavsett om tillstånd erhålls för kraftverket eller inte.

Lokaliseringen av kraftverket är given eftersom det redan i dag finns ett kraftverk och man har för avsikt att så långt möjligt skall använda sig av befintliga anläggningsdelar. Därför anser bolaget att den sökta lokaliseringen är den som innebär minsta intrång och olägenhet för miljön.

Effektiviseringen av och bibehållande av kraftverk innebär ett fortsatt och utökat nyttjande av en förnybar produktionskälla. Härigenom hushåller man med andra råvaror och kretsloppet tillämpas.

Bolaget avser att för kraftverkets drift använda miljövänliga oljor och ställa krav på blivande entreprenör att de maskiner som denne ska använda likaså innehåller oljor som inte på något sätt kan skada miljön. I övrigt kommer det inte att användas några kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller för miljön vid byggnationen och den framtida driften av kraftanläggningen.

Vattenföretaget berör en i dag, av äldre anläggningar sedan lång tid tillbaka starkt påverkad sträcka i Alsterån, där det tidigare funnits olika kraftanläggningar, såsom kvarn, sågverk och vattenkraftverk. Bolaget anser det uppenbart att hinder mot företaget inte kan mötas ur allmän planeringssynpunkt. Planerad åtgärd motverkar inte heller intentionerna i Mönsterås kommuns översiktsplan.

Tillåtlighet enligt 11 kap. miljöbalken

För att effektivisera och trygga den fortsatta driften i kraftverket krävs en beräknad investering på 10,7 milj. kr. Produktionen ett normalår kan beräknas vara 3 600 000 kWh. Den specifika kostnaden för återupptagande av driften i anläggningen beräknas till 25 öre/kWh. Värdet på den producerade energin är betydligt större. Under senaste året har den totala ersättningsnivån (nätnytta och handelspriset) legat i storleksordningen 40 öre/kWh exklusive elcertifikat. Numera skrivs det avtal för försäljning av energiproduktionen inklusive elcertifikat på 60 – 65 öre/kWh.

De skador som företaget kan anses förorsaka är i sammanhanget försumbara. Effektiviseringen av kraftverket uppfyller därmed tillåtligheten enligt bestämmelserna i 11 kap. 6 § miljöbalken.

YTTRANDEN

Naturvårdsverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avstått från att yttra sig.

Miljönämnden i Mönsterås kommun har anfört att nämnden förväntar sig att bolaget inhämtar tillräcklig kunskap inför ombyggnationen av gallret för att ”bästa möjliga teknik” skall kunna erkännas den nya anläggningen. Vidare ser miljönämnden att det är av stor vikt att mesta möjliga vattenvolym släpps genom omlöpet vid alla tidpunkter på året. Är vattentillgången riklig på våren så ska vatten utöver sluk-

förmågan släppas i omlöpet i första hand, även om gällande vattendom (M 412-01) stipulerar att 0,2 m³/s är tillräckligt.

Slutligen vill miljönämnden betona vikten av att grumlande effekter minimeras i samband med planerade arbeten. Beskrivna skyddsåtgärder torde vara tillräckliga, men skulle kunna kompletteras med löpande turbiditets- och/eller syremätning i Alsterån vid exempelvis badplatsen i Ålem, under tiden för genomförande. Inför igångsättning av arbetet ska information lämnas till allmänheten och föreningar om risk för grumling i vattnet.

Länsstyrelsen i Kalmar län har, som myndigheten slutligen bestämt sin talan, i första hand yrkat domstolen ska avvisa ansökan på grund av stora brister i beslutsunderlaget med avseende på verksamhetens miljöpåverkan. Skulle domstolen finna att målet kan avgöras utifrån sökandes befintliga handlingar har länsstyrelsen i andra hand yrkat att

- Ansökan ska tillståndsprövas enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.
- En förutsättning för att ge tillstånd enligt 7 kap. 28 b miljöbalken är att verksamhetsutövaren ges försiktighetsmått så att verksamheten minimerar sin påverkan på upp- och nedströmspassage för vattenlevande organismer.
- Tillståndets giltighet ska fastställas till 30 år. Detta framförallt på grund av de sista årtiondenas snabba förändring i bästa teknik gällande försiktighetsmått.
- Bolaget ska åläggas att ändra och för framtiden bibehålla och underhålla faunapassager för uppströmsvandring. Detta gäller både fiskväg och ålyngelledare.
- Ändringen av fiskvägen syftar på att fiskvägens nedre lopp skall grävas om så att utloppet kommer närmare kraftverksturbinens utlopp samt ges en bättre design för att erhålla bättre anlockningsteknik.
- Ändringen av ålyngelledaren syftar på att en helt ny funktionell ålyngelledare skall anläggas.
- Minst 1,5 m³/s vatten ska släppas i fiskvägen under tiden 1 maj-16 november och övrig tid 0,5 m³/s. Nödvändig mängd vatten ska släppas till ålyngelledaren.

- Fingaller med 15 mm spaltbredd ska installeras. Fingallret skall förses med flyktöppningar och tillhörande fiskränna. Till fiskrännan ska avledas nödvändig mängd vatten (cirka 350 l/s).
- Fiskränna från gallrets flyktöppningar skall ledas ned i torrfåran för att erhålla ett godtagbart minimiflöde i torrfåran.
- Fiskräknare ska installeras för att kontrollera påverkan på vandrande fisk.
- Ett kontrollprogram för arbetenas utförande och den framtida driften av anläggningarna, inklusive faunapassage, ska utan dröjsmål efter det att domen vunnit laga kraft upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten. I kontrollprogrammet ska anges metoder och tillvägagångssätt för kontroll och utvärdering. Kontrollprogrammet ska visa verksamhetens påverkan på de hydromorfologiska och biologiska kvalitetsfaktorerna, fiskvandring inkluderat.
- Faunapassagen ska ej torrläggas under arbetets utförande.
- Vid det fall domstolen fastställer det totala vattenflöde som avleds till förmån för naturvärdena i området till mindre än 2 m³/s skall den andel av produktionsvärdet som verksamhetsutövaren enligt 31 kap. 22 § andra stycket miljöbalken ska avstå utan ersättning fastställas till en tiondel. I det fall det totala vattenflödet (till fiskväg, ålyngelledare, smolt/fiskränna och torrfåra) överstiger 2 m³/s accepterar länsstyrelsen att andelen fastställs till en tjugonedel.
- Tillsynsmyndigheten ska efter särskild utredning och i samråd med verksamhetsutövaren ges möjlighet att omdisponera vatten mellan olika tappningar som sker till förmån för naturvärden och fiskintresse.

Länsstyrelsen har även påpekat att det inte är tillsynsmyndighetens roll att tillhandahålla utrustning för fiskräknare.

Havs- och vattenmyndigheten har i första hand yrkat att ansökan avvisas och i andra hand att den avslås.

Enligt myndighetens bedömning har underlaget fortfarande stora brister, särskilt när

det gäller utbyggnadens påverkan på fiskvandringens möjligheter på lång sikt och när det gäller utvecklingen av ett väl fungerande ekosystem i den ursprungliga åfåran (torrfåran).

Myndigheten anser inte att ansökan innehåller det vetenskapliga underlag som behövs för att kunna bedöma om det är ställt utom allt rimligt tvivel att den utökade verksamheten inte skadar Natura 2000-värdena eller försvårar uppfyllandet av gynnsam bevarandestatus. Mot bakgrund härav ska ansökan i första hand avvisas.

Genom en utbyggnad av vattenkraften vid Skälleryd från tillståndsgiven drivvattenförling om 12 m³/s till 18 m³/s bedöms förutsättningarna för ett långsiktigt bevarande av arterna lax, öring, stensimpa och hårkломossa, liksom för habitatet ”Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor” försvåras.

Mycket talar för att den planerade utbyggnaden medför en försämring av fiskvandringens möjligheter upp- och nedströms förbi kraftverket och en försämring av de ekologiska förutsättningarna i den ursprungliga åfåran. Utifrån befintligt underlag kan det enligt Havs- och vattenmyndighetens mening inte uteslutas att en utökad kraftverksdrift i anläggningen kan skada Natura-2000-värdena och försvåra uppfyllandet av gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och habitat. Det föreligger alltså starka tvivel om att sökta åtgärder inte skulle ha en skadlig inverkan på området. Då tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna är en förutsättning för att kunna medge tillstånd i övrigt anser Havs- och vattenmyndigheten att ansökan i andra hand ska avslås. För en gynnsam bevarandestatus behövs mer vatten och vatten året om i fiskpassagen, att en ekologiskt väl fungerande naturfåra säkerställs samt en väl fungerande nedströmsvandring.

De preliminärt bedömda behoven är flera. För en god täckningsgrad i fåran krävs normalt ett flöde av minst Q95 vilket normalt motsvarar MLQ. För att anlocka laxfisk till en fiskväg krävs normalt mellan 6 och 23 % av flödet. I omlöpet ska flödet vara 2 m³/s och det kan behöva byggas om. En väl fungerande avledningsanordning behövs året om för både större och mindre fisk och en väl fungerande ålyngelledare. Vidare behöver en nödlucka anordnas som säkerställer ett kontinuerligt flöde vid turbinhaveri samt schaktning undvikas i åfåran direkt nedströms

turbinutloppet.

Kammarkollegiet har i första hand yrkat att ansökan avvisas och i andra hand att den avslås.

Nollalternativet utgör enligt kollegiet tillståndsgivna förhållanden, d.v.s. ett kraftverk med en drivvattenföring om högst 12 m³/s. Kammarkollegiet anser att miljökonsekvensbeskrivningen alltfjämt saknar tillräckliga uppgifter för att möjliggöra bedömning av hur den utökade avledningen till kraftverket påverkar de naturvärden som avses skyddas genom Natura 2000-området Alstersåns vattensystem (SE0330218) och möjligheterna att klara miljökvalitetsnormen för ekologisk status i berörda vattenförekomster. Kollegiet anser därför att miljökonsekvensbeskrivningen inte kan godkännas och att hinder därmed föreligger mot att pröva ansökan.

För det fall mark- och miljödomstolen skulle finna att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas anser kollegiet att ansökan ska avslås. Enligt kollegiet är det inte är visat att den ökade avledningen till kraftverket kan ske utan att de naturvärden som avses skyddas genom det berörda Natura 2000-området påverkas negativt och utan att uppfyllandet av berörda miljökvalitetsnormer för ekologisk status försvåras. Hinder mot att lämna tillstånd föreligger även enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.

Omprövningen utgick ifrån tillståndsgivna förhållanden, d.v.s. ett kraftverk med en drivvattenföring om högst 12 m³/s. Yrkad tappning till fiskvägen utgick från den mängd vatten som är möjlig att erhålla utan ersättning enligt 31 kap. 22 § miljöbalken och inte med nödvändighet ifrån vad som är optimalt ur miljösynpunkt.

Kammarkollegiet har uppdragit åt Jönköpings Fiskeribiologi att granska ansökan och ta fram förslag på kompletterande skyddsåtgärder och kontrollprogram. Av utlåtandet framgår att de skyddsåtgärder som bolaget föreslagit inte anses vara tillräckliga för att uppnå/bibehålla miljökvalitetsnormen god status i den vattenförekomst som vattenkraftverket är beläget i eller den uppströmsliggande vattenförekomsten. Vidare finns en risk att gynnsam bevarandestatus inte uppnås/bibehålls för vissa av de arter som är upptagna enligt habitatdirektivet. Det ovanstående baseras

på att påverkan på konnektiviteten i framförallt nedströms riktning inte har beaktats tillräckligt. Vidare är vissa av de föreslagna skyddsåtgärderna ottydligt beskrivna.

Med tanke på att Alsterån utgör ett Natura 2000-område och de ingående naturtyperna och arterna ska uppvisa en gynnsam bevarandestatus föreslås därför följande kompletterande skyddsåtgärder:

- att minimitappningen i fiskvägen höjs till 0,5 m³/s under perioden 16 november - 30 april respektive 1,5 m³/s under perioden 1 maj -16 augusti för att förbättra vandringsmöjligheterna för lax och havsöring. Sedan tidigare finns ett villkor om att 1,5 m³/s skall gå i fiskvägen under tiden 17 augusti till 15 november,
- att ålyngelledaren byggs om så att den fungerar för uppströmsvandrande ålyngel,
- att de låglutande fingallernas spaltvidd minskas till 15 mm och att gallerna förses med sammanlagt tre flyktöppningar,
- att smolt-/beseavledaren hålls öppen året runt och att det i denna släpps 180 - 360 l/s för att upprätthålla en god konnektivitet nedströms för olika fiskarter och olika storlekar av fisk under hela året samt
- att en minimitappning på 360 l/s sker till naturfåran under hela året.

Bolaget föreslås åläggas att installera en ny fiskräknare i fiskvägens utskov för att kunna säkerställa dess funktion. Dessutom ska luckorna i fiskvägens utskov förses med tydliga skalor för att underlätta regleringen samt för ansvarig tillsynsmyndighet att kontrollera om villkoren i tillståndet uppfylls. Vidare ska bolaget åläggas att kontrollera och säkerställa smolt-/beseledarens funktion samt att det genomförs återkommande elfisken i både den ursprungliga fåran och fiskvägen (en periodicitet om maximalt var tredje år bör vara tillfyllest).

Enligt kollegiets bedömning finns nu i målet inte ett sådant underlag som enligt Högsta Domstolens beslut den 18 juni 2013 i mål T 3158-12 krävs för att tillstånd ska kunna meddelas. Bl.a. saknas fortfarande underlag för att bedöma hur omlöpet ska utformas, drivas och kontrolleras i syfte att säkerställa att lax kan passera anläggningen under den tid när sådant behov föreligger. Vidare saknas närmare redo-

visning av hur bolaget avser att utforma och placera fingaller och flyktvägar i syfte att säkerställa att nedströmsvandring kan ske på ett godtagbart sätt. Ålyngelledaren bör inte, som bolaget föreslår, mynna i naturfåran.

BEMÖTANDE AV BOLAGET

Länsstyrelsens yttrande: Enligt bolagets mening har 7 kap. 28 a § miljöbalken behandlats i skrivelse upprättat av Ragnhild Ahrel den 17 februari 2014 samt hänvisat i huvudsak till vad som där anges. Kraftverkets drivvattenföring 18 m³/s har förevarit från mitten av 1980-talet och det var många år innan det beslutades om utläggande av ett Natura 2000-område. Nuvarande och sökt utbyggnadsvattenföring har inte någon utökad påverkan på Natura 2000-området eftersom den är oförändrad sedan området bildades.

Vattenkraftverkens maskinutrustning har en mycket lång livslängd. En begränsning av tillståndsperioden skulle innebära att man tvingas gå från bästa möjliga teknik eftersom verksamhetsutövaren inte vet om det går att driva kraftverket vidare efter 30 år vid en ny tillståndsansökan. Maskinutrustning för bästa möjliga teknik är av naturliga skäl dyrare än enklare lösningar. Om det finns anledning till förändringar i tillståndet finns det möjlighet till att begära omprövning vilket kan ske efter 10 år. Sammanfattningsvis motsätter sig bolaget ett tidsbestämt tillstånd eftersom det står i strid mot 2 kap. 3 och 5 §§ miljöbalken.

Bolaget vidhåller att andelen som bolaget skall tåla vid en omprövning skall vara en tjugondel. Bolaget kan inte se att det kan finnas behov av omprövning på grund av höga naturvärden. Natura 2000-området har tillskapats på grund av Alsteråns höga naturvärden, det trots att det finns stort antal vattenkraftverk i ån.

Bolaget är villigt att upprätta ett kontrollprogram tillsammans med tillsynsmyndigheten och anser att kontrollprogrammet skall innehålla skäliga krav och rymmas inom 2 kap. 7 § miljöbalken.

Faunapassagen kommer inte att torrläggas under byggtiden.

Bolagets inställning till en omplacering av vandringsvägens mynning är att detta borde ha gjorts om så fanns behov redan då denna anlades. Man måste ha ansett att

placering var den bästa ur fiskesynpunkt och bolaget har svårt att se vad det som har inträffat som gör att man idag dömer ut den tidigare lokaliseringen.

Bolaget ställer sig positivt till att bygga om ålyngelledaren så den sträcker sig mellan intaget och huvudfåran. Den ål som går upp i utloppskanalen hittar med största sannolikhet alternativ väg genom omlöpet.

Bolaget kan ställa sig positiv till släppa 1,5 m³/s genom omlöpet under tiden 1 maj-16 november. Övrig tid föreslås 200 l/s istället för yrkade 500 l/s. Den nu föreslagna minimitappningen genom omlöpet skall jämföras med tappningsbestämmelserna för det uppströms belägna Blomsterströms vattenkraftverk som ska släppa 200 l/s genom omlöpet under tiden den 16 november - 31 mars och 1 juni - 16 augusti och 1 m³/s fr.o.m. den 1 april - 31 maj och 17 augusti - 15 november.

Bolaget förordar ett galleravstånd på 18 mm. Eftersom bolaget förutom ett lutande galler som möjliggör frånsimning för alla arter även avser att anlägga en fungerande flyktväg är det inte motiverat med tätare avstånd mellan stavarna. Bolaget är villigt att i flyktvägen släppa 150 l/s under hela året.

Bolaget har ingen invändning mot att leda flyktvägen till huvudfåran.

Bolaget har inget att invända mot att den tidigare bortplockade fiskräknaren återinstalleras vid fiskvägen i kraftverket men bestrider att bolaget ska göra detta.

Mönsterås kommun, Kammarkollegiets samt Havs- och vattenmyndighetens yttranden: Bolaget vill först utreda det missförstånd som ligger till grund för merparten av önskade kompletteringar. Planerad effektivisering kommer inte att minska vattnet i den naturliga åran med 6 m³/s. Efter dammbrottet på 1980-talet återuppbyggdes regleringsdammen och i samband med detta restaurerades kraftverket. Resultatet av renoveringen var att kraftverkets drivvattenföring ökades till 18 m³/s och sedan dess har kraftverket drivits med denna slukförmåga.

Effektiviseringsåtgärderna innebär att kraftverket även fortsättningsvis kommer att ha en drivvattenföring på 18 m³/s. Bytet av turbinerna kommer att öka medelårsproduktionen från 2,6 GWh till 3,6 GWh. Denna ökning av förnyelsebar energi

stämmer väl överens med Mönsterås kommuns översiktsplan och Kalmar läns projekt ”Kalmar län – en fossilbränslefri region” där Mönsterås kommun är en av samarbetspartnerna.

Ombyggnaden under 1980-talet genomfördes inte juridiskt korrekt men med myndigheternas goda minne. Oavsett detta kvarstår det faktum att drivvattenföringen varit 18 m³/s i många år och kommer att förbli det efter planerad effektivisering. Det är troligt att gjord effektivisering hade blivit godkänd under 1990-talet om en korrekt prövning hade genomförts. I praktiken, trots eventuella juridiska felaktigheter, innebär detta att området har exponerats för en drivvattenföring på 18 m³/s sedan 1980-talet. Området har dessa höga naturvärden trots att vattenkraften har nyttjats i området sedan 1780-talet enligt lantmäteriets material. Kraftverket är inte heller den enda påverkanskällan inom Alsteråns Natura 2000-område.

Skälleryd drivs som ett strömkraftverk och kommer även i framtiden att drivas som ett strömkraftverk. Kraftverkets huvudsakliga påverkan på miljön är:

- regleringsdammen som utgör ett vandringshinder och som skapar sjöliknade förhållanden på en cirka 500 m lång sträcka uppströms och
- ett reducerat flöde i den naturliga åfåran i cirka 130 m

Kraftverkets drift påverkar alltså den naturliga åfåran i 130 m och därefter upphör denna påverkan på Alsteråns flöde.

Utløpskanalen utgör ett område på 0,1 ha och hela Alsteråns natura 2000-område är 2 109 ha. De 130 m i den ursprungliga åfåran som har haft ett reducerat vattenflöde i 60 år kommer inte att erhålla mindre vatten i framtiden, eftersom drivvattenföringen inte kommer att förändras i samband med upprustningen. Den naturliga åfårans påverkan på Alsteråns naturvärden bedöms vara mycket liten. Dels för att effektiviseringen inte kommer att påverka dagens flöden i åfåran och dels för att växter och insekter även i framtiden kommer att ha samma spridningsmöjligheter i vattendraget som idag och som de hade igår. Området är inte heller känt som ett viktigt lek- och uppväxtområde för laxartade fiskar.

Övriga existerande och planerade naturvårdsåtgärder kring kraftverket är:

- Ålyngelledare - leder nedvandrande ål från gallret förbi kraftverket till utloppskanalen. Krav på ålyngelavledare har funnits sedan domen från 1956.
- Smoltavledare - leder nedvandrande smolt förbi kraftverket ned till utloppskanalen.
- Ny placering av intagsgallret med en lutning på 30-35 grader så fisken får ännu lättare än idag att ta sig från gallret alternativt simma mot flyktvägarna.

Fiskvägen och övriga biotopvårdande åtgärder som genomförts och kommer att genomföras bör rimligen bidra till att förbättra områdets naturvärden.

Remissinstanserna är dock oroade att ålyngelavledare och smoltavledare inte fyller sitt syfte och att intagsgallret inte kommer att utformas på bästa möjliga sätt.

Bolaget har inget emot att ta hjälp av sakkunniga, t.ex. från länsstyrelsen för att kontrollera att denna utrustning fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Både kammarkollegiet och Havs- och vattenmyndigheten är oroade att fiskvägen inte fungerar optimalt och därigenom inte säkerställer ett fullgott bidrag till den gynnsamma bevarandestatusen i natura 2000-området. Bolaget är mycket noga med att följa domen från 2002. Fiskräknare registrerade laxartade fiskar 2004-2006. Att fiskvägen fungerar framgår även av omprövningsdomarna från Duveström, där det framgår att havsöringen vandrar upp förbi Skälleryd för att sedan stanna nedanför Duveström kraftverk.

Fiskvägen startar/mynnar cirka 75 m nedströms kraftverket, varigenom fiskvägen är ansluten till den plats nedanför kraftverket där de största vattenmängderna finns vilket bidrar till att fisken hittar fiskvägen och inte blir stående nedanför kraftverket eller dammbyggnaden.

Med redovisning av resultat från olika elfisken i Alsterån och utdrag ur rapporter från utförda elprovfisken gör bolaget bedömningen att det finns många påverkans-källor i Alsterån. Resultaten av provfiskena ger en indikering på hur svårt det kan vara att separera ut olika påverkansfaktorer och hur respektive påverkansfaktor påverkar Alsterån. Att då lägga en stor del av skulden på en verksamhet blir fel.

Bolaget är positivt till att vattenflödena i fiskvägen kontrolleras, gärna i samarbete med exempelvis länsstyrelsen, för att säkerställa att flödet i fiskvägen har en nivå som kan bidra till en ökad nedströmsvandring av laxartad fisk genom fiskvägen.

Ålyngelledaren kan placeras intill turbinutloppet.

Särskilt om Havs- och vattenmyndighetens yttrande:

Bolaget finner inte att skyddsanordningarna på något vis strider mot 2 kap. 3 § miljöbalken och är positivt till att förbättra både ålyngelledaren och flyktvägen på så sätt som framkom vid huvudförhandlingen den 25 november 2014. Konnektivetsproblemet är löst genom omlöpet. Ingen utbyggnad med någon förändring från förhållandena som rått sedan 1986 kommer att ske. Bevarandestatusen måste anses som mycket gynnsam i och med att befintliga naturvärden uppstått och bibehållits. Det kan inte ses som en försämring med de utökade, i jämförelse med dagens bestämmelser, försiktighetsmått som bolaget ämnar vidta i samråd med länsstyrelsen.

Av de bevarandemål som är uppsatta kränker kraftverket inte till någon del bevarandevärdet beträffande de olika naturtyperna och de växter som finns. I förslag till bevarandeåtgärder anges att ett generellt skydd av strandskogar skulle vara av stort värde för hårklomossan. Beträffande laxen kan en ökad mängd vatten i omlöpet vara motiverad. Att även lax hittar upp genom vandringsvägen förbi Skälleryd torde vara bevisat genom yttranden som gjorts i mål M 1543-07 meddelad av mark- och miljödomstolen den 24 januari 2013. Det är uppenbart och måste uppfattas som trovärdigt att lax hittar förbi Skälleryd men för att detta skall kunna underlättas ännu mera så att en förbättrad uppvandring kan ske avser bolaget att släppa fram 1,5 m³/s från och med 1 maj till 16 november och övrig tid 200 l/s samt att det alltid släpps 200 l/s till huvudfåran genom omlöpet. Därmed förbättras möjligheterna för en gynnsam bevarandestatus även för lax.

Det pekas vidare på ett generellt behov att säkra smoltavledningen. Vid Skälleryd finns en smoltavledare som dock är undermåligt utformad liksom ålyngelledaren. Bolaget åtar sig att förbättra dessa anläggningar så att de fyller avsedd funktion.

Ytan i Alsterån mellan dammbyggnaden och nedströmsvattenytan, vilken är den som påverkas genom ett lägre flöde, är 0,1 ha att jämföras med den totala ytan på 2109 ha. Det vore orimligt att påstå att de i vattendraget ingående naturtyperna med tillhörande värden inte skulle kunna gå att bevara p.g.a. att sträckan nedströms dammbyggnaden vid Skälleryd har ett lägre flöde. Detta framförallt mot bakgrund av att så höga naturvärden bildats, trots den mångfald av verksamheter som förekommit, att Alsterån kunnat klassificeras som ett Natura 2000-område. De kan även påpekas att det kommer att ske en klar förbättring jämfört med idag då bolaget avser att släppa fram en minimitappning om 200 l/s året runt till huvudfåran genom smoltavledare och ålyngelledare. Det kan inte heller påstås att den förhållandevis korta sträckan (cirka 80 m fram till höjdkurvan nedströms) med mindre vatten skulle leda till att de i Natura 2000-området särskilt omnämnda arterna lax, stensimpa, nissöga, utter och hårklomossa inte skulle kunna bevaras eller att förhållandena skulle försämrats jämfört med förhållandena då området förlänats skydd enligt Natura 2000-förordnandet eller ens idag. Det faller också på sin egen orimlighet att ett 0,1 ha stort område skulle medföra att förutsättningarna för ingående naturtyper och arter inte kan bevaras i framtiden, framförallt inte med hänsyn till att bolaget avser förbättra både upp- och nedströmsvandringen förbi Skälleryds kraftverk.

Särskilt om Kammarkollegiets yttrande:

Kammarkollegiet var den som ansökte om byggande av fiskväg förbi Skälleryds vattenkraftverk. Utformning och byggnation genomfördes med ett gemensamt ansvar av Länsstyrelsen och Kammarkollegiet tillsammans med ledande fiskeexpertis. Det är då anmärkningsvärt om inte fiskvägen fick den utformningen så den fungerar året runt och för alla arter. Kammarkollegiet uppger att de i samband med ärende Duveströms kraftverk, mål M 1423-13, har konstaterat att lax- och havsöringen står vid Duveholms kraftverk och vill vandra vidare i Alsterån. För att ta sig upp till Duveström måste de först simma förbi Skälleryds kraftverk, vilket visar att fiskvägen fungerar.

Nu planerad effektivisering av Skälleryds kraftverk innebär inte någon förändring i vattenföringen, inte någon förändring av dammbyggnaden, onaturlig vattengrumling eller någon rensning av åfåran. Det sker således inte någon förändring av de

förhållanden som var rådande när tillstånd till fiskväg lämnades och byggdes eller av de förhållanden som rådde när det beslutades om att Alsterån skulle omfattas av Natura 2000-området. Planerad effektivisering innefattar anordningar för nedströmsvandring. Uppströmsvandringen måste man ha löst på ett tillfredsställande sätt i samband med byggande av fiskvägen. Bolaget finner det anmärkningsvärt när kollegiet påstår att försämrade vandringsmöjligheter upp- och nedströms påverkar lax särskilt negativt. Av vad som har framgått av hela ärendet så innebär den planerade effektiviseringen inte någon försämring av nuvarande förhållanden. Bolaget får ännu en gång påminna om att det inte sker någon utökad avledning av vatten i förhållande till vad som har förevarit i nära 29 år och att det inte avses att rensas i utloppskanalen.

Bolaget bemöter vidare Kammarkollegiet genom Jönköpings Fiskeribiologi om flödet under månaderna maj - 16 augusti beslutas till 1,5 m³/s går det lika mycket eller mindre vatten genom kraftverket under tiden juni - 16 augusti vilket kan ifrågasätta en flytt av fiskvägens nedre mynning. Liknande flödesförhållanden råder under september och oktober. Övriga delar av året (november-maj) går mer vatten genom kraftverket. Om man ser till flödets månadsmedelvärden är flödet som går genom kraftverket under den utpräglade vandringsperioden, förutom under maj månad, lika med eller något mera än vad som går genom fiskvägen. Fisken ska lockas till vandringsvägen och inte till huvudfåran där den inte kan komma förbi.

De förhållanden som Kammarkollegiet genom Jönköpings Fiskeribiologi alltså anser vara till gagn för fisken råder redan sedan fiskvägen byggdes då ingen utökad drivvattenföring från dagens förhållanden och därmed uppstår ingen försämring. Bolaget kan dock tänka sig att släppa 1,5 m³/s under ytterligare 3,5 månader (maj-mitten av augusti) jämfört med idag. Det är ett felaktigt påstående från Jönköpings Fiskeribiologi att det blir någon utökning av drivvattenföringen. Nuvarande drivvattenföring och framtida drivvattenföringen har förevarit i nära 29 år och 17 år innan nuvarande fiskväg byggdes.

Intagsgallrets planerade lutning medför att gallret blir betydligt längre än det befintliga. Gallret kommer att få en utformning så att det lätt kan tas bort vid behov av att torrlägga intaget.

Bolaget föreslår alltså att det genom omlöpet släpps 1,5 m³/s fr.o.m. 1 maj t.o.m. 16 november och övrig tid 200 l/s och föreslår vidare att det sammanlagt alltid släpps 200 l/s till huvudfåran genom flyktvägen (150 l/s) och ålyngelledaren (50 l/s). Enligt den 4 år gamla domen för uppströms belägna Blomsterströms kraftverk skall det under tiden 16 nov - 31 mars och 1 juni - 16 aug släppas fram 200 l/s genom omlöpet. Bolaget kan mot bakgrund av detta inte se att det finns anledning släppa fram mera under perioden 16 nov - 30 april i Skälleryds kraftverk.

Som redan angetts kan ålyngelledaren placeras intill turbinutloppet.

DOMSKÄL

Rådighet

Bolaget har som ägare till strömfallsfastigheten erforderlig rådighet över vattenverksamheten.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen anser att den av bolaget upprättade miljökonsekvensbeskrivningen inklusive ingivna kompletteringar uppfyller kraven på en sådan enligt 6 kap. miljöbalken. Beskrivningen ska därför godkännas.

Tillåtlighet

Natura 2000

Bolaget har yrkat att tillstånd enligt Natura 2000 ska lämnas. För verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001 krävs dock inte tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken. Nuvarande verksamhet har nyttjat en drivvattenföring upp mot 18 m³/s sedan 1986. Dessförinnan var den mängd vatten som de äldre turbinerna kunde sluka ungefär 12 m³/s. Såväl bolaget som vissa motstående intressen har gjort gällande att det tillstånd som lämnades 1956 avsåg en drivvattenmängd på just 12 m³/s. Emellertid innehåller domslutet från 1956 ingen begränsning vad gäller drivvattenmängden, även om det i reciten redovisas vilken slukförmåga de då aktuella turbinerna hade. Oavsett om drivvattenföringen 18 m³/s är olaglig eller inte är det ändå den mängd som i praktiken nyttjats sedan mitten av 1980-talet. När Natura 2000-området inrättades bedrevs alltså redan en verksamhet som nyttjade

den högre drivvattenmängden. Tillstånd torde därför inte krävas. Nu har bolaget emellertid begärt ett sådant tillstånd varför denna begäran bör bifallas.

Övriga kravregler

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det inte föreligger något hinder mot det sökta tillståndet med hänsyn till de bestämmelser som domstolen har att beakta avseende de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. eller hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

Enligt kravet i 11 kap. 6 § miljöbalken får vattenverksamhet bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Mark- och miljödomstolen konstaterar att den specifika kostnaden för återupptagande av driften i anläggningen har beräknats till 25 öre/kWh medan värdet på den producerade energin är betydligt större och har under senaste året legat på storleksordningen 40 öre/kWh exklusive elcertifikat. De skador som företaget ska anses förorsaka bedöms i sammanhanget vara små.

Tillstånd ska därför lämnas.

Ska tillståndet tidsbegränsas?

Länsstyrelsen har yrkat att ett tillstånds giltighet ska fastställas till 30 år vilket bolaget motsatt sig. Domstolen finner att det inte är lämpligt att tidsbegränsa tillståndet eftersom en anläggning med långsiktiga investeringar måste kunna räkna med mer uthålliga tillstånd, vilket gynnar miljön i så måtto att verksamhetsutövaren oftare väljer att installera bästa möjliga teknik.

Villkor

De i domslutet fastställda villkoren är i huvudsaklig överensstämmelse med de av bolaget föreslagna, dock med tilläggen att bolaget ska anlägga en ny funktionell ålyngelledare, nytt intagsgaller med flyktvägar för nedströms vandrande fisk som ska mynna i naturfåran och att gallret ska ges en minskad gallervidd samt att minimivattenföring i omlöpet ökas.

I målet synes en begreppsförvirring ha uppstått gällande vad som avses med torrfåra/naturfåra eller huvudfåra respektive ålyngelledare eller ålledare. Domstolen

finner här att naturfåra eller torrfåra lämpligen avser den del av anläggningen där drivvattenföringen medför att det mindre vattenflödet normalt passerar medan huvudfåran bör vara den fåra där turbinernas utloppskanal mynnar och det större vattenflödet passerar. Efter kontroll med sökandens ombud menar denne dock att huvudfåran inte är den fåra där utloppskanalen mynnar. Vidare finner domstolen att begreppen ålyngelledare lämpligen avser en anordning för uppströmsvandring av ålens yngel medan en ålledare avser flyktväg för nedströmsvandrande fisk såsom större ål och andra arter.

Ålyngelledare ska utformas för att i första hand medge uppströmsvandring för ålyngel. Bolaget anger att ålyngelledaren ska mynna i huvudfåran medan Kammarkollegiet anser att det är viktigt att ålyngelledaren mynnar nära turbinutloppet och inte i naturfåran.

Domstolen anser att flyktvägen ska mynna i torrfåran (vänstra fåran) och ålyngelledaren mynna nära turbinutloppet (högra fåran). Utförandet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Myndigheterna anser att 15 mm gallervidd är bästa möjliga teknik medan bolaget medger 18 mm. Med hänsyn till att det aktuella området ingår i ett Natura 2000-område finner domstolen att den mindre gallervidden ska fastställas.

Myndigheterna har yrkat att minimivattenföringen i omlöpet ska uppgå till 500 l/s medan sökanden medger 200 l/s som minimivattenföring. Domstolen finner att minimivattenföringen i omlöpet bör vara 350 l/s. Den högre vattenföringen utgör då en nyttokompensation för drivvattenföringen 18 m³/s i kraftstationen, även om den har nyttjats sedan år 1986. Med hänsyn till fastställda villkor för fiskvägen i det uppströms belägna Blomsterströms vattenkraftverk, där minimivattenföringen är 200 l/s, finns inte skäl att avleda ytterligare vatten.

I omprövningsdomen 2002 i mål M 412-01 fastställdes att under tiden den 17 augusti - 15 november ska 1,5 m³/s vatten släppas genom fiskvägen (eller tillrinningen om den är lägre än den angivna tappningen) och under resterande del av året skall 0,2 m³/s vatten släppas genom fiskvägen (eller tillrinningen om den är

lägre än den angivna tappningen). Domstolen finner att villkoret i dom M 412-01 om minimivattenföring i omlöpet (d.v.s. fiskvägen) kan ändras genom föreliggande dom då omlöpet omfattas av kraftverkets nya tillstånd.

Bolaget har tagit tillbaka ett yrkande om rensning i utloppskanalen. Domstolen vill understryka att ett framtida underhåll av utloppskanalen ändå kan utföras efter erforderligt samråd med tillsynsmyndigheten om fiskefrågan.

En ombyggnation med ny turbin utfördes för knappt 30 år sedan. Därefter har, såvitt är känt, slukförmågan varit 18 m³/s. Domstolen menar att det är olyckligt att föregående och nuvarande verksamhetsutövare inte tidigare sökt tillstånd för en faktisk ökad drivvattenföring.

Länsstyrelsen har yrkat att omlöpets nedre mynning ska flyttas närmare kraftverks-turbinens utlopp. Mot bakgrund av att detta varken särskilt utretts eller beskrivits, att omlöpet har påståtts fungera med nuvarande utformning och att bästa möjliga teknik inte heller användes när omlöpet anlades, finner domstolen att skäl inte finns att flytta omlöpets nedre mynning.

Länsstyrelsen och kammarkollegiet har begärt att en fiskräknare ska installeras. Bolaget har inte motsatt sig att den tidigare bortplockade fiskräknaren återinstalleras men bestritt att det ska göras av bolaget. Domstolen finner inte anledning att villkora en fiskräknare för tillståndet.

Kontroll

Ett kontrollprogram ska upprättas i samråd med länsstyrelsen och i stort omfatta det som Kammarkollegiet uttrycker i ett av sina yttrande, d.v.s. att det är viktigt att bolaget kontrollerar funktionen av omlöp, fingaller och flyktvägar och att vid varje tidpunkt föreskriven minimitappning innehålls.

Arbetstid

Den av bolaget yrkade arbetstiden bör fastställas.

Oföretsedd skada

Mark- och miljödomstolen bedömer att tiden för anmälan om anspråk på grund av

oförutsedd skada kan fastställas till fem år enligt bolagets förslag. Tiden ska räknas från arbetstidens utgång.

Omprövning

Mark- och miljödomstolen bedömer att vid en omprövning av tillståndet ska bolaget inte behöva avstå från mer än 1/20 av värdet av den vattenmängd som omfattas av tillståndet.

Verkställighet

Några beaktansvärda skäl för att erhålla ett verkställighetsförordnande har inte framförts av bolaget. Yrkandet om verkställighetsförordnande enligt 22 kap. 28 § miljöbalken ska därmed avslås.

Prövningsavgift

Den prövningsavgift, som mark- och miljödomstolen tar ut i mål om prövning av vattenverksamhet, syftar till att täcka kostnaderna för den prövning som föranleds av en ansökan. Vid en prövning enligt 9 kap. 3 § andra stycket förordningen (1998:940) om avgift för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, finner mark- och miljödomstolen att de 71 000 kr, fördelat på grundavgiften 70 000 kr och tilläggsavgiften 1 000 kr, som domstolen i beslut den 8 juli 2013 preliminärt har fastställt för målets prövning får anses skälig med hänsyn till prövningens omfattning.

Rättegångskostnader

Havs- och vattenmyndigheten har begärt ersättning för sina rättegångskostnader i målet med 32 000 kr, Kammarkollegiet med 90 000 kr (varav 68 000 kr för Jönköpings Fiskeribiologiska medverkan) och länsstyrelsen med 25 500 kr.

Bolaget har vitsordat länsstyrelsens och Havs- och vattenmyndighetens yrkade ersättningar. När det gäller Kammarkollegiets yrkade belopp har bolaget vitsordat en total ersättning om 50 000 kr exklusive moms. Bolaget har motiverat sin inställning med att kammarkollegiet var sökande i omprövningsmålet M 412-01 och bör därvid ha gjort en noggrann utredning rörande fiskvandringen. Miljöbalkens bestämmelser om bästa möjliga teknik gällde även vid den tidpunkten och bolaget utgår från att kammarkollegiet som sökande var medveten om då gällande lag-

stiftning och anpassade sin ansökan till miljöbalkens bestämmelser om hänsynsreglerna i balkens 2 kap. Kollegiet bör således ha varit väl insatt i ärendet och inte ha behövt lägga ned den tid och arbete som har redovisats i aktuellt ärende.

Mark- och miljödomstolen finner att samtliga myndigheter är parter i målet och att det är rimligt att i stort utdöma yrkade belopp, särskilt mot bakgrund av de omfattande kompletteringar av ansökan som erfordrats före och i samband med huvudförhandlingen. När det gäller det av kammarkollegiet yrkade beloppet för Jönköpings Fiskeribiologis utredning bedömer domstolen att utredningen i sig är väl utförd och i vissa delar tillför beslutsunderlag som borde varit mer detaljerat återgivna i ansökan. Det ska dock värderas in att utredningen bland annat beskriver omlöpet som redan varit föremål för insatser från kollegiets sida. Kammarkollegiet kunde även ha nyttjat övriga myndigheters expertkompetens till en förväntat lägre kostnad. Omfattningen av utredningen respektive kostnaden för den borde därför ha avgränsats något. Domstolen anser med anledning av detta att kammarkollegiets ersättning för rättegångskostnader bör begränsas till totalt 75 000 kr.

Fiskeavgift

Nuvärdesberäkning visar att en engångsbetalning idag på 7 126 kronor motsvarar de beräknade årliga betalningarna under avskrivningstiden 25 år. Bolaget ska därför förpliktas att utge detta belopp som ett engångsbelopp.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 21 april 2015.

Jonas Sandgren

Mats Käll

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Jonas Sandgren, ordförande, och tekniska rådet Mats Käll samt de särskilda ledamöterna Ann-Christine Vösu och Bo Essvik.